

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.3.44>

ZAGRANICZNE DOŚWIADCZENIA W REGULACJI ADMINISTRACYJNO-PRAWNEJ PRAWA POLICJANTÓW DO ODPOCZYNKU

Roman Rozumiak,

naczelnik wydziału dochodzeń strategicznych w obwodzie Donieckim

Departamentu Dochodzeń Strategicznych Policji Państwowej,

Kropywnycki, Ukraina

ORCID: 0000-0003-0859-3325

nauka.dnuvs@gmail.com

Adnotacja. Artykuł jest poświęcony analizie zagranicznych doświadczeń w zakresie administracyjno-prawnego uregulowania prawa funkcjonariuszy Policji do odpoczynku. Ustalono związek między prawem policjanta do wypoczynku a prawem do wykonywania czynności służbowych. Ujawniane są aktualne kierunki nauki prawa administracyjnego, w tym administracyjno-prawna charakterystyka stosunków prawnych funkcjonariuszy Policji. Ustalono, że za pomocą norm prawa międzynarodowego w zakresie zabezpieczenia społecznego ludzi stworzono podstawy do kształtowania ustawodawstwa krajowego, w szczególności tych jego obszarów, które określają fundamentalne podstawy zapewnienia funkcjonariuszom Policji prawa do odpoczynku. Podkreśla się znaczenie Europejskiej Karty Społecznej, zgodnie z którą Ukraina podjęła zobowiązania dotyczące czasu odpoczynku poprzez ustanowienie płatnych dni ustawowo wolnych od pracy; eliminacja zagrożeń związanych z pracą w niebezpiecznych lub szkodliwych warunkach pracy itp. Stwierdzono pochodny charakter prawa do odpoczynku od prawa do pracy, ponieważ gwarantując prawo do pracy, państwa muszą zagwarantować ludziom prawo do czasu po wykonaniu obowiązków pracowniczych, do czasu odpoczynku, który człowiek spędza zgodnie ze swoim wizją.

Słowa kluczowe: doświadczenia zagraniczne, ustawodawstwo międzynarodowe, policjant, Policja Krajowa.

FOREIGN EXPERIENCE OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE RIGHT OF POLICE OFFICERS TO REST

Roman Rozumiak,

Head of the Strategic Investigations Directorate in Donetsk Region of the Strategic Investigations

Department of the National Police,

Kropyvnytskyi, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0859-3325

nauka.dnuvs@gmail.com

Abstract. The article is devoted to the analysis of the foreign experience of administrative and legal regulation of the right of police officers to rest. The connection between the police officer's right to rest and the right to perform official activities has been established. Current trends in the science of administrative law are revealed, including the administrative-legal characteristics of police officers' legal relations. It was established that with the help of norms of international law in the field of human social security, foundations were created for the formation of national legislation, in particular, those areas of it that determine the fundamental foundations of ensuring the right of police officers to rest. The importance of the European Social Charter, according to which Ukraine undertook obligations regarding rest time by establishing paid public holidays, is emphasized; elimination of risks inherent in work with dangerous or harmful working conditions, etc. The derivative nature of the right to rest from the right to work has been established, because, guaranteeing the right to work, states must guarantee people the right to time after fulfilling work duties, to the time of rest that a person spends according to his vision.

Key words: foreign experience, international legislation, police officer, National Police.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА ВІДПОЧИНОК

Роман Розумяк,

начальник управління стратегічних розслідувань в Донецькій області

Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції,

м. Кропивницький, Україна

ORCID: 0000-0003-0859-3325

nauka.dnuvs@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена аналізу зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання права поліцейських на відпочинок. Встановлено зв'язок права поліцейського на відпочинок із правом на здійснення службової діяльності. Розкрито актуальні напрямки науки адміністративного права, до числа яких віднесено

адміністративно-правову характеристику службових правовідносин поліцейських. Констатовано, що за допомогою норм міжнародного права у сфері соціального забезпечення людини створено підвалини для формування національного законодавства, зокрема, й тих його напрямків, які визначають фундаментальні основи забезпечення права працівників поліції на відпочинок. Підкреслено значення Європейської соціальної хартії, відповідно до якої Україна взяла на себе зобов'язання, щодо часу відпочинку, шляхом встановлення оплачуваних державних святкових днів; усунення ризиків, властивих роботам з небезпечними або шкідливими для здоров'я умовами праці тощо. Встановлено похідний характер права на відпочинок від права на працю, адже, гарантуючи право на працю, держави повинні гарантувати людям право на час після виконання трудових обов'язків, на час відпочинку, який людина проводить за своїм баченням.

Ключові слова: зарубіжний досвід, міжнародне законодавство, працівник поліції, Національна поліція.

Постановка проблеми. Право на відпочинок виступає в якості основоположного та невід'ємного соціального права людини, визначеного Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами. Відпочинок слугує основним показником якості життя та трудової діяльності громадян, виступає запобіжником від нещасних випадків та професійних захворювань працівників.

Юридична характеристика права на відпочинок неможлива без визначення його правової основи, зміст якої становить як національне, так і міжнародне законодавство у сфері забезпечення соціальних прав людини. Зокрема, відповідно до статті 24 Загальної декларації прав людини, кожному гарантується право на відпочинок та дозвілля, з урахуванням розумного обмеження робочого дня, та на оплатну періодичну відпустку (Загальна декларація прав людини, 1948). Вищевказана норма міжнародного права стала фундаментальною основою формування національного законодавства у сфері забезпечення прав громадян на відпочинок, ключовим індикатором ступеня законодавчого забезпечення соціальної захищеності громадян, якісним показником втілення верховенства права в національне правове поле.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тривалий час право на відпочинок поліцейських багатьма вченими розглядалось в контексті застосування більш широкого підходу, пов'язаного із дослідженням права соціального забезпечення громадян. У цьому контексті заслуговують на увагу наукові доробки відомих українських та зарубіжних учених у сфері соціального забезпечення, зокрема: В.Б. Авер'янова, В.Я. Бурака, В.О. Гаврилюка, О. Дрозда, М.І. Іншина, Ф.С. Мамедова, Д.О. Марусевича, О.Ю. Оболенського, Н.П. Пилипчука, Р.П. Підліпної, С. Приходька, С.В. Сіденка, Б.І. Сташківа, В.В. Хромея, Т.І. Чавикіної, Є.П. Яригіної, І.С. Ярошенка та ін. Разом з тим, з'ясування позитивних аспектів зарубіжного досвіду, в контексті визначення адміністративно-правового регулювання права поліцейських на відпочинок виступає новим та малодослідженим напрямком наукового пошуку.

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає у тому, щоб на основі аналізу міжнародного законодавства у сфері соціального забезпечення поліцейських та практики його реалізації, з'ясувати зміст адміністративно-правового регулювання права поліцейських на відпочинок.

Виклад основного матеріалу. Типову норму забезпечення права на відпочинок втілено у Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, прийнятому Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року. Так статтею 7 Пакту встановлено, що держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожного на справедливі та сприятливі умови праці, включаючи, зокрема, відпочинок, дозвілля і розумне обмеження робочого часу та оплачувану періодичну відпустку так само, як і винагороду за роботу у святкові дні (Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, 1966).

Важливе значення для регулювання часу відпочинку в Україні має Європейська соціальна хартія (переглянута) ратифікована Україною 14 вересня 2006 року, відповідно до якої Україна взяла на себе зобов'язання, зокрема і щодо часу відпочинку: встановити оплачувані державні святкові дні; усунути ризики, що властиві роботам з небезпечними або шкідливими для здоров'я умовами праці, а у випадках, коли усунути або достатньою мірою зменшити такі ризики ще неможливо, встановити для працівників, зайнятих на таких роботах, скорочену тривалість робочого часу або додаткові оплачувані відпустки; забезпечити щотижневий відпочинок, який по можливості має збігатися з днем, що за традиціями або звичаями відповідної країни чи регіону визнається днем відпочинку (Європейська соціальна хартія, 1996). Але, на обґрунтоване переконання В.В. Хромея, зобов'язання за п. 3 статті 2 Європейської соціальної хартії щодо встановлення щорічної оплачуваної відпустки не менше чотирьох тижнів наша держава на себе не взяла. Нагадаємо, що відповідно до ст. 75 КЗпП України мінімальна тривалість щорічної основної відпустки надається працівникам не менше 24 календарних днів за відпрацьований робочий рік (Хромея, 2013: 145).

Як впливає з зазначених правових актів, прийнятих Генеральною Асамблеєю ООН, право на відпочинок достатньо пов'язане з правом на працю та є похідним від нього, адже, гарантуючи право на працю, держави повинні гарантувати людям право на час після виконання трудових обов'язків, на час відпочинку, який людина проводить за своїм баченням. Однак, за влучним твердженням Н.П. Пилипчук, держави, хоча й зобов'язуються підтримувати та гарантувати це право, проте в жодному правовому документі не передбачено публічну відповідальність за ненадання такого права. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права не конкретизує регулювання права на відпочинок, проте значення цього нормативно-правового акту для досліджуваного інституту полягає в тому, що право на відпочинок визнається як одна з першооснов сприятливих і справедливих умов праці (Пилипчук, 2021: 60).

Право на відпочинок в контексті соціального захисту громадян належить до найважливіших соціально-економічних прав особи, які повинні гарантувати держава. У низці статей Конституції України (ст. 3, 13,

18, 36, 44, 47, 92, 116) йдеться про ключові засади соціальної спрямованості держави щодо забезпечення соціального захисту населення. Натомість, безпосередньо в ст. 45 визначено, що кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки, встановленням скороченого робочого дня щодо окремих професій і виробництв, скороченої тривалості роботи у нічний час.

Основний закон країни також сформував підвалини щодо законодавчого визначення максимальної тривалості робочого часу, мінімальної тривалості відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідних та святкових днів, а також інших умов здійснення цього права (Конституція, 1996). Таким чином, нормативно-правове забезпечення права на відпочинок людини виступає складовим елементом більш об'ємного правового інституту – права соціального захисту, а останнє, на переконання Б.І. Сташківа, являє собою визнані міжнародним співтовариством та державою і зафіксовані в нормативних актах можливості людини в разі повної чи часткової втрати засобів до існування або понесення додаткових витрат, а також за станом здоров'я вимагати від уповноваженого на це суб'єкта конкретних видів соціального забезпечення з метою задоволення не нижче ніж на прожитковому рівні своїх фізіологічних, соціальних та духовних потреб (Сташків, 2016: 44). Слід зауважити, що вчений цілком обґрунтовано підкреслює, що реалізація права соціального забезпечення передбачає закріплення обов'язку його здійснення відповідними державними органами.

Міжнародне законодавство у сфері соціального забезпечення людини створило підвалини для формування національного законодавства, зокрема, й тих його напрямків, які визначають фундаментальні основи забезпечення права людини на відпочинок. Разом з тим, докладна юридична характеристика нормативно-правових актів у вищевказаній сфері суспільних відносин неможлива без аналізу наукових джерел, об'єктом дослідження в яких виступає право людини на відпочинок.

Слід підкреслити, що в багатьох наукових дослідженнях право на відпочинок розглядається в контексті аналізу соціальних прав працівників публічної служби. Зокрема, на думку В.О. Гаврилюк, забезпеченість, як перевага соціального захисту працівників публічної служби полягає у тому, що хоча й держава може змінювати самий обсяг соціального захисту, щодо права користуватись житлом для суддів або ж отримувати медичну допомогу закордоном для працівників поліції, однак мінімальний можливий рівень їх реалізації, що особливо стосується пенсійного забезпечення є гарантованим та не може бути змінений законодавцем, оскільки суперечить Конституції України (Гаврилюк, 2019: 45).

Водночас, дискусійною виглядає думка С. В. Сіденка, який вважає, що соціальний захист є сукупністю законодавчо закріплених економічних, правових і соціальних гарантій, які надає суспільство кожному своєму члену в разі безробіття, втрати або різкого скорочення доходів, хвороби, народження дитини, виробничої травми, інвалідності, старості тощо (Сіденко, 2004: 37). Думається, що за такого підходу вчений дещо звужує зміст соціальних прав людини, оскільки представляє усю їх сукупність виключно у якості державних гарантій соціальної захищеності громадян.

Про більш вузький характер соціального захисту, як правової категорії, у порівнянні із правом соціального забезпечення, свідчать також наукові висновки Р.П. Підлипної, І.С. Ярошенка та С.М. Приходька, які у загальному вигляді розглядають соціальний захист населення у якості діяльності державних органів, спрямованої на реалізацію соціальних прав людини.

Зокрема, Р.П. Підлипна розкриває зміст соціального захисту у вигляді діяльності держави, спрямованої на забезпечення процесу формування й розвитку повноцінної особистості, виявлення та нейтралізацію негативних факторів, що впливають на неї, створення умов для самовизначення й ствердження в житті (Яригіна, 2011: 84; Підлипна, 2015: 17).

І. С. Ярошенко розглядає соціальний захист як діяльність держави, яка здійснюється в межах державного управління та спрямована на запобігання ситуаціям соціального ризику в нормальному житті особи, що забезпечує підтримання оптимальних умов життя, і закріплена в системі правових норм щодо регулювання суспільних відносин, які складаються під час задоволення потреб особи в належному матеріальному забезпеченні зі спеціальних фондів через індивідуальну форму розподілу, замість оплати праці чи як доповнення до неї у випадках, передбачених законодавством, у розмірі не нижчому від гарантованого державою мінімального рівня (Ярошенко, 2006: 24).

У цьому контексті С. М. Приходько стверджує, що соціальний захист як функція держави є системою правових, економічних й організаційних заходів, спрямованих на забезпечення всіх громадян рівними можливостями щодо досягнення життєвого рівня для себе та своєї сім'ї, соціальної підтримки й допомоги на випадок певних обставин, наприклад непрацездатності, хвороби, безробіття тощо (Приходько, 1999: 20).

Аналіз вищевказаних наукових позицій дає підстави для висновку, що соціальний захист, як правова категорія, тлумачиться в якості державного інструменту, спрямованого на реалізацію механізму забезпечення соціальних прав громадян, закріплених на конституційному рівні, особливе місце серед яких належить праву людини на відпочинок.

Дійсно, право на відпочинок посідає чільне місце серед інших соціальних прав людини, про що свідчать результати багатьох наукових досліджень в області права. Зокрема, В.Я. Буряк цілком справедливо наголошує на необхідності приділення прискіпливої уваги питанням оптимального співвідношення робочого часу, часу відпочинку та заробітної плати, причини порушення прав суб'єктів трудового права по встановленню умов праці, а також причини, за яких співвідношення єдності і диференціації правового регулювання не завжди відбувається на об'єктивній основі (Буряк, 1999: 3). Окрему увагу автор приділив розкриттю

правової природи відпусток та вдосконаленню трудового законодавства у вказаній сфері суспільних відносин. «У зазначеній роботі, твердить Н.П. Пилипчук, вперше комплексно розглянуто об'єктивно наявні правові умови єдності та диференціації регулювання як загалом трудових відносин, так і часу відпочинку зокрема, здійснено теоретичне обґрунтування засад співвідношення єдності і диференціації такого правового регулювання» (Пилипчук, 2021: 15).

Правове регулювання відпусток, як одного з елементів права на відпочинок також знайшло відображення в монографічному дослідженні Л.П. Геращенко на тему: «Правове регулювання відпусток за законодавством України». Авторка цілком влучно зазначає, що в юридичній літературі наразі відсутня єдина думка щодо розуміння юридичної природи відпусток. Однак, аналізуючи різні точки зору стосовно сутності та особливостей кожного з видів відпусток, Л.П. Геращенко виокремлює спільну рису відпусток, у якості якої слугує звільнення працівників на деякий час від виконання своїх трудових обов'язків при збереженні місця роботи (посади) і, як правило, заробітної плати (Геращенко, 2002: 8-9). Уточнюючи вищевказану позицію, вважаємо за доцільне використовувати для позначення всіх видів відпусток, як і інших видів відпочинку, універсальну правову дефініцію «позаробочий час», яка включає період, впродовж всього часу трудових відносин, за виключенням робочого часу. Тим більше, що й до теперішнього часу деякі вчені ототожнюють час відпочинку як правове поняття, з так званим позаробочим часом, ставлячи між двома цими поняттями знак рівності. Зокрема, Ф.С. Мамедов, справедливо вказував, що поняття часу відпочинку в юридичному сенсі включає весь позаробочий час. Це два аспекти одного явища (Мамедов, 1966: 50).

Підсумовуючи висловлені твердження, слід підкреслити, що право на відпочинок, будучи невід'ємним правом робітника, тісно межує з правом людини на труд. Іншими словами, виникнення та реалізація права на відпочинок стає можливою тільки за умови здійснення громадянином, який вступив у трудові відносини, права на труд. У цьому контексті до надзвичайно актуальних та своєчасних напрямків науки адміністративного права відноситься адміністративно-правова характеристика службових правовідносин поліцейських, в частині з'ясування правової природи часу відпочинку й службового часу працівників поліції.

Конституційні положення щодо законодавчого закріплення права на відпочинок, як фундаментального соціального права людини, реалізуються в статті 91 Закону України «Про національну поліцію», відповідно до якої для поліцейських встановлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, окрім спеціальних умов для певних категорій поліцейських, обумовлених особливим характером служби, а саме: служба у святкові та вихідні дні; служба позмінно; служба з нерівномірним графіком; служба у нічний час.

Вихідні й неробочі дні є днями відпочинку для всіх поліцейських, окрім залучених до виконання службових обов'язків. Поліцейським, які виконували службові обов'язки у вихідні, святкові й неробочі дні, окрім поліцейських, працюючих у змінному режимі, час відпочинку в порядку компенсації надається впродовж двох наступних місяців (Про Національну поліцію, 2015). Характеризуючи вищевказану правову дефініцію, слід наголосити на її декларативності, з огляду на відсутність юридичного механізму щодо визначення обсягу понаднормової службової діяльності, навіть, якщо остання оформлена відповідним наказом керівника органу поліції.

З огляду на окреслену проблематику, вважаємо за доцільне проаналізувати державно-службові відносини працівників поліції та держави в науці адміністративного та трудового права. Результати вищевказаного аналізу дозволять з'ясувати юридичну природу поліцейської служби та уточнити правові категорії «службовий час» та «час відпочинку».

За влучним твердженням О. Дрозда, «помилкове ототожнення правовідносин, що виникають у сфері проходження державної служби, та трудових правовідносин спричиняє поширене помилкове застосування законодавства про працю у правовідносинах про державну службу, і навпаки. Таке ототожнення може призводити до помилок у виборі судової юрисдикції, виборі суду загальної юрисдикції, який повинен захистити порушені суб'єктивні права, свободи, інтереси» (Дрозд, 2016: 110).

О.Ю. Оболенський переконаний, що специфічний характер державно-службових трудових відносин обумовлюється статусом держави, яка виступає в якості роботодавця, а тому зазначений різновид службово-трудова відносин має регулюватися нормами не трудового законодавства, а адміністративного права і права державної служби як його складової частини. Це право традиційно передбачає нерівність сторін, особливий порядок вирішення трудових спорів, додаткові обмеження, що накладаються на службовця в обмін на моральну та матеріальну компенсації. Такі відносини, як стверджує автор, називають державно-службовими (Оболенський, 2006: 162).

Слід зауважити, що представники адміністративно-правової науки традиційно відносять службово-трудова відносини до предмету адміністративного права в рамках інституту державної служби (Чавикіна, 2016: 184). Зокрема, В.Б. Авер'янов до предмета адміністративного права включає п'ять груп суспільних відносин, однією з яких є група відносин, що формуються в процесі внутрішньої організації та діяльності апаратів усіх державних органів, адміністрацій державних підприємств, установ та організацій, а також у зв'язку з проходженням державної служби або служби в органах місцевого самоврядування (Авер'янов, 2004: 71).

Віднесення державних службовців до суб'єктів адміністративно-правових відносин не викликає сумніву й у деяких представників науки трудового права. Зокрема, М. І. Іншин із цього приводу зазначає таке: виконавча влада знаходить вияв у державному управлінні. Державне управління реалізується через функціонування у кожній із його сфер спеціально із цією метою утворених державних органів, а діяльність кожного окремо взятого органу державного управління об'єктивується, проявляється в реальних умовах і конкретних

життєвих обставинах, у діях його повноважних представників – державних службовців (Іншин, 2011: 303). Вчений зазначає, що державна служба є особливим різновидом трудової діяльності певної категорії зайнятого населення України, яка характеризується двома найважливішими ознаками. З одного боку, державна служба покликана виконувати завдання і функції держави, а з іншого – це трудова діяльність щодо здійснення цих функцій і вирішення конкретних завдань (Іншин, 2004: 12-13).

Але не зважаючи на це, в науці трудового права сформувалась усталена позиція, відповідно до якої розуміння державної служби асоціюється виключно із професією, яка, як і будь-які інші професії, базується на основі договірних відносин, сторони яких реалізують власні інтереси та не пов'язані зобов'язаннями, присягою та іншими критеріями адміністративно-правових відносин.

Таким чином, аналіз вищевказаних наукових позицій дозволив дійти висновку про формування двох самостійних позицій, перша з яких обумовлює виникнення, зміну та припинення відносин державної служби суто з позиції трудових правовідносин. Друга позиція розроблена представниками науки адміністративного права та полягає у сприйнятті державної служби в якості публічно-правового інституту, як цілісної системи, заснованої на служінні державі в цілому, а не окремому державному органу. Відносини, що складаються в процесі проходження державної служби, – це відносини зобов'язання, обов'язку, вірності. Державно-службові відносини в реальному житті виступають виключно як державні та адміністративні правовідносини, відносини служби і підпорядкування державних службовців виключно державі.

Саме таку дуалістичну гіпотезу покладено дисертантом в основу об'єкту цього дослідження. Оскільки правовідносини у сфері державної служби в Національній поліції регулюються переважно спеціальним законодавством, до правовідносин, пов'язаних зі службою в поліції, застосовуються норми трудового законодавства. У цьому контексті П. В. Коломоець зазначає, що в питаннях правового регулювання гарантій реалізації поліцейськими свого права на відпочинок простежується єдність положень спеціального та загального трудового законодавства. Норми офіційних актів, що безпосередньо регулюють роботу поліції, охоплюють усі особливості загального трудово-правового інституту відпусток, а положення Закону України «Про Національну поліцію» у частині регулювання права працівника Національної поліції на відпочинок містять пряме відсилання до норм законодавства про відпустки (Марусевич, 2018: 13).

Висновки. Підсумовуючи висловлені твердження, слід підкреслити, що право на відпочинок, будучи невід'ємним правом робітника, тісно межує з правом людини на труд. Іншими словами, виникнення та реалізація права на відпочинок стає можливою тільки за умови здійснення громадянином, який вступає у трудові відносини, права на труд. Час відпочинку пов'язаний із поняттям службового часу і є тим часовим відрізком робочого дня поліцейського, який не входить до службового часу. Відповідно, встановлення режиму службового часу є гарантією надання співробітникам поліції часу відпочинку. У зв'язку з тим, що в зазначеній нормі закону мета надання поліцейському часу відпочинку не сформульована, вважаємо, що основним призначенням відпочинку впродовж робочого дня є відновлення фізичних сил та здоров'я працівника поліції, надання йому можливості для саморозвитку, участі у громадському житті та ін.

У цьому контексті до надзвичайно актуальних та своєчасних напрямків науки адміністративного права відноситься адміністративно-правова характеристика службових правовідносин поліцейських, в частині з'ясування правової природи часу відпочинку й службового часу працівників поліції.

Перспективи подальших розвідок полягають у здійсненні адміністративно-правової характеристики службових правовідносин поліцейських, в частині з'ясування правової природи часу відпочинку й службового часу працівників поліції.

Список використаних джерел

1. Загальна декларація прав людини : міжнар. док. від 10 груд. 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 року. Організація Об'єднаних Націй. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
3. Європейська соціальна хартія (переглянута), Страсбург, 3 травня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 43. Ст. 418.
4. Хромей В.В. Реалізація конституційного права на відпочинок. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2013. № 4 (69). С. 143-149.
5. Пилипчук Н.П. Конституційне право громадян України на відпочинок : дис. ... канд. юрид наук : 12.00.01 / Інститут держави і права імені В.М. Корецького Національна академія наук України. Київ, 2021. 231 с.
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
7. Сташків Б.І. Право соціального забезпечення. Загальна частина : навчальний посібник / Б.І. Сташків. Чернігів : ПАТ "ПВК "Десна", 2016. 692 с.
8. Гаврилук В.О. Переваги та недоліки соціального захисту працівників публічної служби. Соціальне право. 2019. №3. С. 42-47.
9. Сіденко С.В. Глобалізація економіки: соціальні наслідки і проблеми. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2004. № 1 (25). С. 32-38.
10. Яригіна Є.П. Місце і значення соціального забезпечення сімей з дітьми в системі права соціального захисту. *Проблеми законності*. 2011. Вип. 116. С. 80-86.
11. Підліпна Р.П. Система соціального захисту населення в Україні в сучасних умовах: сутність і основні складові. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2015. № 1 (69). Ч. 1. С. 16-21.
12. Ярошенко І.С. Організаційно-правові форми соціального захисту людини і громадянина в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ : Київ. нац. екон ун-т ім. В. Гетьмана, 2006. 219 с.

13. Приходько С. Держава і соціальний захист громадян. *Право України*. 1999. № 2. С. 22-26.
14. Буряк В.Я. Єдність і диференціація правового регулювання трудових відносин робочого часу, часу відпочинку і заробітної плати на підприємствах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ : Київ. ун-т ім. Т. Шевченка. 1999. 14 с.
15. Пилипчук Н.П. Конституційне право громадян України на відпочинок : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2021. 231 с.
16. Геращенко Л.П. Правове регулювання відпусток за законодавством України : автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.05 / НАН України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. К., 2002. 23 с.
17. Мамедов Ф.С. Понятие внеурочного, свободного времени и времени отдыха. Ученые записки Азербайджанского государственного университета. Серия юридических наук. Баку, 1966, №1, с. 50-57.
18. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 40-41. Ст. 379.
19. Дрозд О. Узгодження норм адміністративного та трудового права у сфері правового регулювання проходження державної служби в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2016. №11. С. 110-113.
20. Оболенський О.Ю. Державна служба : підручник. К.: КНЕУ, 2006. 472 с.
21. Чавикіна Т.І. Державна служба: трудовий аспект. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2016. № 2(73). С. 183-188.
22. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2-х т. / [редкол.: В.Б. Авер'янов (голова)]. Київ : Юрид. думка, 2004. Т. 1 : Загальна частина. 584 с.
23. Іншин М.І. Державна служба як сфера регулювання трудового права. Форум права. 2011. № 3. С. 303-308.
24. Іншин М.І. Правове регулювання службовотрудових відносин в Україні : монографія / М.І. Іншин. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 337 с.
25. Марусевич Д.О. Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку системи грошового забезпечення поліцейських. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6. Т. 2. С. 89-91.

References

1. Zahal'na deklaratsiya prav lyudyny pryiniata 10 hrud. 1948 roku [Universal declaration of human rights from December 10 1948]. (1948, December 10). *Ofitsiyyny visnyk Ukrayiny – Official Gazette of Ukraine*, 93, pp. 3103 [in Ukrainian].
2. Mizhnarodnyu pakt pro ekonomichni, sotsial'ni i kul'turni prava pryiniaty 16 December 1966 roku. [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights from December 16 1966]. (1966, December 16). (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042 [in Ukrainian].
3. Yevropeys'ka sotsial'na khartiya (perehlyanuta), pryiniata 3 travnya 1996 roku [European Social Charter from May 3 1996]. (1996, May 3). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 43, pp. 418 [in Ukrainian].
4. Khromey, V.V. (2013). Realizatsiya konstitutsiyonoho prava na vidpochynok [Implementation of the constitutional right to rest]. *Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo – Foreign trade: economy, finance, law*, 4(69), 143-149 [in Ukrainian].
5. Pylypchuk, N.P. (2021). Konstytutsiyne pravo hromadyan Ukrayiny na vidpochynok [The constitutional right of citizens of Ukraine to rest]. *Candidate's thesis*. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
6. Konstytutsiya Ukrayiny: pryynyata 28 lypnya 1996 roku № 254к/96-VR [Constitution of Ukraine June 28 1996, № 254к/96-VR]. (1996, June 28). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny - Information of the Supreme Council of Ukraine*, 30, pp. 141. [in Ukrainian].
7. Stashkiv, B.I. (2016). Pravo sotsial'noho zabezpechennya. Zahal'na chastyna [The right to social security. common part]. Chernihiv: Desna [in Ukrainian].
8. Havrylyuk, V.O. (2019). Perevahy ta nedoliky sotsial'noho zakhystu pratsivnykiv publichnoyi sluzhby [Advantages and disadvantages of social protection of public service employees]. *Sotsial'ne pravo – Social law*, 3, 42-47 [in Ukrainian].
9. Sidenko, S. V. (2004). Hlobalizatsiya ekonomiky: sotsial'ni naslidky i problemy [Globalization of the economy: social consequences and problems]. *Visnyk Akademiyi pratsi i sotsial'nykh vidnosyn Federatsiyi profspilok Ukrayiny – Bulletin of the Academy of Labor and Social Relations of the Federation of Trade Unions of Ukraine*, 1(25), 32-38 [in Ukrainian].
10. Yaryhina, YE. P. (2011). Mistse i znachennya sotsial'noho zabezpechennya simey z dit'my v systemi prava sotsial'noho zakhystu [The place and importance of social security for families with children in the system of social protection law]. *Problemy zakonnosti – Problems of legality*, 116, 80-86 [in Ukrainian].
11. Pidlypna, R. P. (2015). Systema sotsial'noho zakhystu naseleennya v Ukrayini v suchasnykh umovakh: sutnist' i osnovni skladovi [The system of social protection of the population in Ukraine in modern conditions: essence and main components]. *Naukovyy visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli – Scientific Bulletin of the Poltava University of Economics and Trade*, 1(69), 16-21 [in Ukrainian].
12. Yaroshenko, I. S. (2006). Orhanizatsiyno-pravovi formy sotsial'noho zakhystu lyudyny i hromadyanyna v Ukrayini [Organizational and legal forms of social protection of people and citizens in Ukraine]. *Candidate's thesis*. : Kyiv : Kyiv. nats. ekon un-t im. V. Het'mana [in Ukrainian].
13. Prykhod'ko, S. (1999). Derzhava i sotsial'nyy zakhyst hromadyan [State and social protection of citizens]. *Pravo Ukrayiny – The law of Ukraine*, 2, 22-26 [in Ukrainian].
14. Burak, V.YA. (1999). Yednist' i dyferentsiatsiya pravovoho rehulyuvannya trudovykh vidnosyn robochoho chasu, chasu vidpochynku i zarobitnoyi platy na pidpryyemstvakh [Unity and differentiation of legal regulation of labor relations of working hours, rest time and wages at enterprises]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv : Kyiv. un-t im. T. Shevchenka [in Ukrainian].

15. Pylypchuk, N.P. (2021). Konstytutsiynе pravo hromadyan Ukrayiny na vidpochynok [The constitutional right of citizens of Ukraine to rest]. *Candidate's thesis*. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
16. Herashchenko, L.P. (2002). Pravove rehulyuvannya vidпустok za zakonodavstvom Ukrayiny [Legal regulation of vacations according to the legislation of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv: National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
17. Mamedov, F.S. (1966). Ponyatyе vnerabocheho, svobodnoho vremeny y vremeny otdykha [The concept of non-working time, free time and rest time]. *Uchenye zapysky Azerbaydzhanskoho hosudarstvennoho unyversyteta – Scientific notes of Azerbaijan State University*, 1, 50-57 [in Ukrainian].
18. Zakon Ukrainy Pro Natsional'nu politsiyu: pryiniaty 2 lyp. 2015 roku № 580-VIII [Law of Ukraine on the National Police from July 2 2015, 580-VIII]. (2015, July 2). *Vidomosti Verkhovnoyi Rady – Verkhovna Rada information*, 40-41, pp. 379 [in Ukrainian].
19. Drozd, O. (2016). Uz-hodzhennya norm administratyvnoho ta trudovoho prava u sferi pravovoho rehulyuvannya prokhodzhennya derzhavnoyi sluzhby v Ukrayini [Harmonization of the norms of administrative and labor law in the field of legal regulation of public service in Ukraine]. *Pidpryyemnytstvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 11, 110-113 [in Ukrainian].
20. Obolens'kyy, O. YU. (2006). *Derzhavna sluzhba [Public Service]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
21. Chavykina, T. I. (2016). Derzhavna sluzhba: trudovyy aspekt [Public service: labor aspect]. *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho unyversytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs*, 2(73), 183-188 [in Ukrainian].
22. Aver"yanov, V. B. (2004). *Administratyvne pravo Ukrayiny. Akademichnyy kurs [Administrative law of Ukraine. Academic course]*. (Vols. 1-2). Kyiv : Yuryd. Dumka [in Ukrainian].
23. Inshyn, M. I. (2011). Derzhavna sluzhba yak sfera rehulyuvannya trudovoho prava [Civil service as a sphere of regulation of labor law]. *Forum prava – Law forum*, 3, 303-308 [in Ukrainian].
24. Inshyn, M. I. (2004). *Pravove rehulyuvannya sluzhbovotrudovykh vidnosyn v Ukrayini [Legal regulation of service relations in Ukraine]*. Kharkiv : Vyd-vo Nats. un-tu vnutr. sprav [in Ukrainian].
25. Marusevych, D. O. (2018). Suchasnyy stan ta perspektyvy podal'shoho rozvytku systemy hroshovoho zabezpechennya politseys'kykh [The current state and prospects for the further development of the system of monetary support for police officers]. *Aktual'ni problemy vitchyznyanoi yurysprudentsiyi – Actual problems of domestic jurisprudence*, 6, 89-91 [in Ukrainian].